

(ตัวอย่าง)

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติ

เพื่อคุณภาพการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวงเกษตรอินทรีย์
กรณีศึกษา สบู่กาแฟ

สนับสนุนทุนวิจัยโดย สนับสนุนทุนวิจัยโดย กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
(ววน.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567

(ตัวอย่าง)

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติ

เพื่อคุณภาพการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวงเกษตรอินทรีย์

กรณีศึกษา สบู่กาแฟ

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติฉบับนี้ครอบคลุมสบู่ที่ส่วนผสมจากจากเครื่องสำอางวงเกษตรอินทรีย์ที่มีลักษณะเป็นสบู่ก้อนในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท ปิดฉลาก โดยมีวัตถุประสงค์ของคู่มือ 3 ข้อ ดังนี้

(1) เพื่อวิเคราะห์และสร้างมาตรฐานผลผลิตและผลิตภัณฑ์วงเกษตรอินทรีย์โดยประยุกต์จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานอาหาร มาตรฐานผู้ซื้อในตลาด และมาตรฐานของความยั่งยืน

(2) เพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการปฏิบัติการผลิตและการแปรรูปของวิสาหกิจชุมชนวงเกษตรอินทรีย์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานผลผลิตและผลิตภัณฑ์วงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

(3) เพื่อฟื้นฟูทักษะและยกระดับทักษะของวิสาหกิจชุมชนวงเกษตรอินทรีย์ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีอัตลักษณ์ มีมาตรฐานวงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมสามารถส่งต่อให้กับคู่ค้าและเครือข่ายวิสาหกิจได้ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

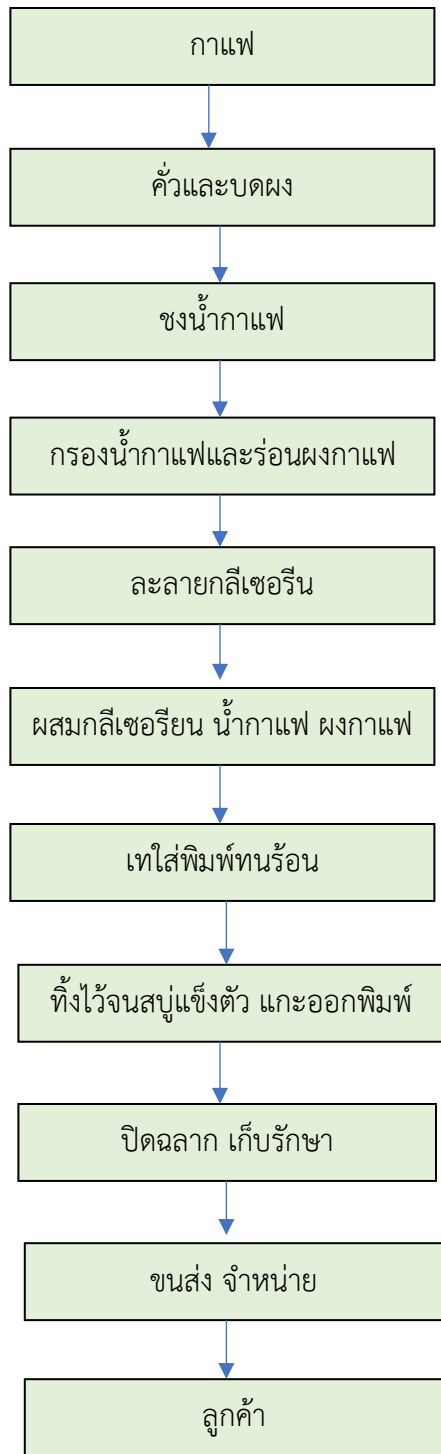
รายละเอียด	ข้อกำหนด
บทนิยาม	สบู่ก้อนที่มีส่วนผสมน้ำกาแฟ และผงกาแฟ แล้วบรรจุลงในภาชนะบรรจุปิดสนิท
การสร้างสรรคห่วงโซ่คุณค่าวงเกษตรอินทรีย์ที่ยั่งยืน	กาแฟปลูกในพื้นที่ได้รับรองมาตรฐานวงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (OAF-PGS)
คุณลักษณะผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย	สบู่ก้อนกลีเซอรีนสีน้ำตาลที่มีกาแฟและผงกาแฟหยาบใช้กับร่างกายเพื่อขจัดสิ่งสกปรกออกจาก ผิวหนังบรรจุน้ำหนัก 200 กรัม ฉลากให้รายละเอียดชื่อ สบู่กาแฟ ส่วนประกอบสำคัญ น้ำหนัก ข้อมูลผู้ผลิตและแบ่งบรรจุ อายุการเก็บรักษา 6 เดือน (ภาพที่ 1)
มาตรฐานคุณภาพ	1. ก้อนขุ่น ไม่มีสิ่งแปลกปลอมที่ไม่ใช่ส่วนประกอบที่ใช้ 2. กลีเซอรีนต้องไม่น้อยกว่า 20% โดยน้ำหนัก 3. ไฮดรอกไซด์อิสระ (คำนวณเป็นโซเดียมไฮดรอกไซด์) ต้องไม่เกิน 0.05 โดยน้ำหนัก ค่า pH 8-10

รายละเอียด	ข้อกำหนด
	4. คลอไรด์ (คำนวณเป็นโซเดียมคลอไรด์) ต้องไม่เกิน 0.8% โดยน้ำหนัก 5. จำนวนแบคทีเรีย ยีสต์และราทั้งหมดที่เจริญเติบโตโดยใช้อากาศ น้อยกว่า 1×10^3 โคโลนีต่อตัวอย่าง 1 กรัม ไม่พบสตาฟิโลค็อกคัส ออเรียส 6. การบรรจุหีบห่อ 6.1 บรรจุภัณฑ์ต้อง สะอาด ปิดสนิท ไม้รั่ว ไม้แตก และสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกภายนอกได้ 6.2 น้ำหนักสุทธิของผลิตภัณฑ์ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้บนฉลาก 7. การแสดงฉลาก 7.1 ข้อความ สบู่กาแฟ 7.2 ส่วนประกอบที่สำคัญ 7.3 น้ำหนักสุทธิเป็นกรัม 7.4 วัน เดือน ปี ที่ผลิต หรือแบ่งบรรจุ 7.5 ข้อมูลผู้ผลิต หรือแบ่งบรรจุ 7.6 คำแนะนำการเก็บรักษา เช่น ควรเก็บในภาชนะที่ปิดสนิท ไม่ถูกแสง ไม่สัมผัสความชื้น 7.7 ภาษา กรณีที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศต้องใช้ข้อความเป็นภาษาไทยแต่จะมีภาษาต่างประเทศ ด้วยก็ได้กรณีที่ผลิตเพื่อการส่งออกให้แสดงข้อความเป็นภาษาต่างประเทศได้ 8. สุขลักษณะ การแปรรูป การเก็บรักษา การขนส่ง ต้องป้องกันการปนเปื้อนที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข
มาตรฐานเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์	1. มาตรฐานเลขที่อินทรีย์แบบมีส่วนร่วม 2. วิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์สมุนไพร (GMP)
กระบวนการแปรรูป	กระบวนการแปรรูปแสดงในภาพที่ 2 โดยกำหนดให้มีจุดสำคัญในการควบคุมการแปรรูป 3 ส่วนได้แก่

รายละเอียด	ข้อกำหนด
	จุดเสี่ยงอันตราย (Critical Control Point, CCP) ได้แก่ อันตรายทางกายภาพ เศษหิน กรวด ทราายนกับสมุนไพร จุดเสี่ยงการสูญเสียคุณภาพ (Critical Quality Point, CQP) 1. คุณลักษณะสี กลิ่นหืนของน้ำมัน 2. รูปทรงไม่สมบูรณ์ มีรอยบิน แตกหัก 2. การบรรจุไม่รั่วซึม จุดต้องบันทึก (Control point, CP) ได้แก่ 1. การชั่งตวงส่วนผสม 2. การบรรจุ (น้ำหนัก วัน เดือนปี ที่ผลิต)
ทักษะการผลิตที่ต้องฝึกฝนเพื่อรักษาคุณค่าและคุณลักษณะผลิตภัณฑ์	การฟื้นฟูทักษะ ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ การชั่งตวงส่วนผสม การขึ้นรูปก้อนสุญญากาศ การยกระดับทักษะ
การประเมินการดำเนินการตามคู่มือ	ทักษะการตรวจสอบความปลอดภัยผลิตภัณฑ์ การรักษา มาตรฐานคุณภาพ การบันทึกกระบวนการผลิต การเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์ประกอบการผลิตไว้ตรวจสอบอายุ ระดับที่ 1 มีการรับรองกาแฟตามมาตรฐานวนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ระดับที่ 2 มีการดำเนินการตามกระบวนการผลิต ระดับที่ 3 มีการดำเนินการตรวจสอบตามมาตรฐานคุณภาพ ระดับที่ 4 มีเครื่องหมายรับรองตามมาตรฐานเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์
ผู้ร่างมาตรฐานการปฏิบัติ	คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นกสิทธิ์ ปัญญาใหญ่ 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพจน์ บุญแรง 3. นางสาวปิ่นธสุทธิ์ สุวรรณเลิศ

ภาพที่ 1 ลักษณะปรากฏสบู่กาแฟ

CCP1 ตรวจสอบแยกเศษหิน ดิน ทราย สิ่งแปลกปลอม

CQP1 ตรวจสอบสัดส่วนการผสม อุณหภูมิผสม

CQP2 ตรวจสอบการทดสอบให้ขนาดใกล้เคียงกัน

CCP2 ตรวจสอบค่า pH

CQP3 ตรวจสอบการรื้อซึมของขวดบรรจุภัณฑ์

CP1 บันทึกจำนวน วันเดือน ปี ที่ผลิต

ภาพที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการผลิตสบู่อกาแฟ